

1. Demografické charakteristiky

V Jihočeském kraji ke konci roku 2018 žilo 642 133 osob, z tohoto počtu obyvatel pak 50,6 % tvořily ženy. Během posledních 10 let se počet obyvatel kraje zvýšil o téměř 4,5 tisíce osob (údaj je lehce zkreslen promítnutými výsledky SLDB 2011). Rostoucí počet obyvatel kraje je způsoben převážně kladnou migrací, přirozená změna obyvatelstva nemá tak příznivé hodnoty.

Během let se v kraji postupně lehce zvyšovalo zastoupení dětské věkové skupiny (v posledních deseti letech se počet dětí zvýšil o více než 9,5 tisíce), naopak výrazněji se snížil počet osob v produktivním věku 15–64 let (téměř o 37 tisíc osob). Výrazněji rostl také podíl starších osob ve věku od 65 let (v posledních 10 letech nárůst o necelých 32 tisíc osob). Podobný trend byl zaznamenán ve většině krajů.

Jihočeský kraj patří ke krajům s lehce starším obyvatelstvem proti průměru ČR. Vlivem příznivých životních podmínek se zde lidé dožívají vyššího věku, postupně stoupá počet obyvatel v kategorii 65 a více let, podíl dětské populace se mírně zvyšuje. Během let roste i průměrný věk, v roce 2009 dosáhl 40,7 let, v roce 2018 to bylo již 42,7 let. V posledních deseti letech se průměrný věk v kraji zvýšil u mužů i žen o dva roky.

Věková struktura obyvatelstva

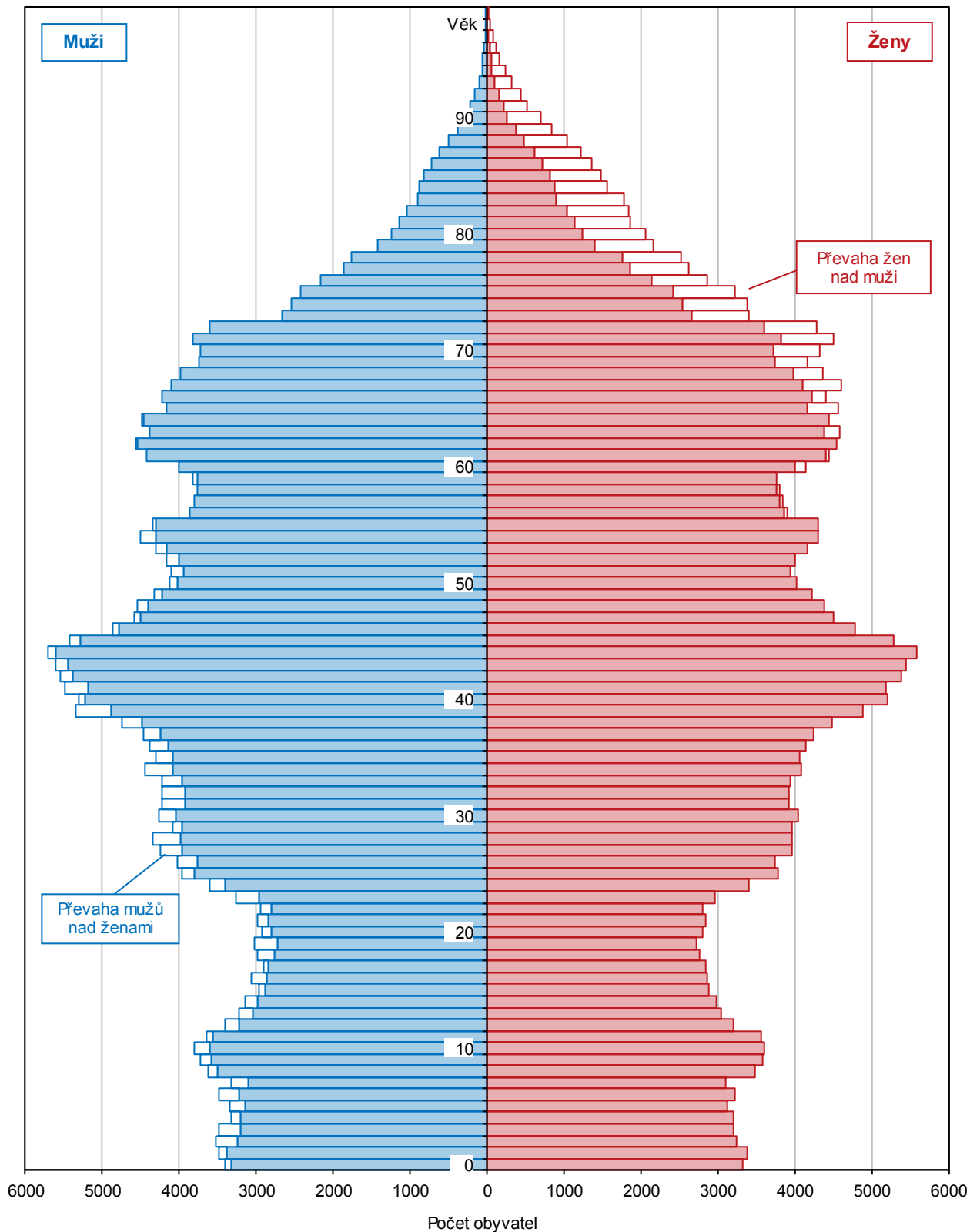
Tab. 1.1 Věkové složení obyvatel

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Počet obyvatel									
Obyvatelstvo celkem	637 643	638 706	636 138	636 611	636 707	637 300	637 834	638 782	640 196	642 133
v tom ve věku										
0–14	91 668	92 715	93 935	94 968	95 890	96 875	97 967	99 112	100 169	101 230
15–64	449 281	446 990	439 059	434 132	429 563	425 694	421 869	417 841	414 856	412 313
65 a více	96 694	99 001	103 144	107 511	111 254	114 731	117 998	121 829	125 171	128 590
	v %									
0–14	14,4	14,5	14,8	14,9	15,1	15,2	15,4	15,5	15,6	15,8
15–64	70,5	70,0	69,0	68,2	67,5	66,8	66,1	65,4	64,8	64,2
65 a více	15,2	15,5	16,2	16,9	17,5	18,0	18,5	19,1	19,6	20,0

Věkové složení obyvatel kraje se v průběhu let změnilo, podíl dětské skupiny od roku 2008 stále lehce stoupal, naopak klesal podíl osob v produktivním věku a výrazně se zvyšovalo zastoupení seniorské věkové skupiny. Do roku 2006 žilo na území kraje více dětí než seniorů, od tohoto roku je zastoupení věkových kategorií obrácené. Nejvyšší podíl dětské kategorie byl v roce 2018 zaznamenán ve Středočeském kraji, naopak nejnižší v Karlovarském a Zlínském kraji. Věková skupina 15–64 let byla nejvíce zastoupena v hlavním městě Praze, naopak nejméně v Královéhradeckém kraji. V tomto kraji žil nejvyšší podíl seniorské věkové skupiny, nejnižší zastoupení měla tato skupina ve Středočeském kraji.

Věkové rozdělení je ovlivněno zastoupením obou pohlaví – vyjadřuje se tzv. **indexem maskulinity** (počet mužů na 100 žen daného věku). V populaci všeobecně převažují ženy, v Jihočeském kraji na 100 mužů v roce 2018 připadlo 102,4 žen. Nicméně v průběhu let se tento rozdíl nepatrně snižuje. V dětské věkové skupině 0 až 14 let bývá tradičně více chlapců (chlapců se rodí přibližně o 5 % více) než dívek, na 100 chlapců připadalo v roce 2018 pouze 94,9 dívek. Také ve věkové kategorii 15–64 let bylo více mužů než žen (na 100 mužů jen 96,4 žen). Naopak ve věku 65 a více let bylo podstatně vyšší zastoupení žen, na 100 mužů připadalo 132,1 žen tohoto věku. Ještě výraznější převahu mají ženy ve věkové skupině nad 80 let, kdy na 100 mužů bylo 193,2 žen ve věku 80 a více let.

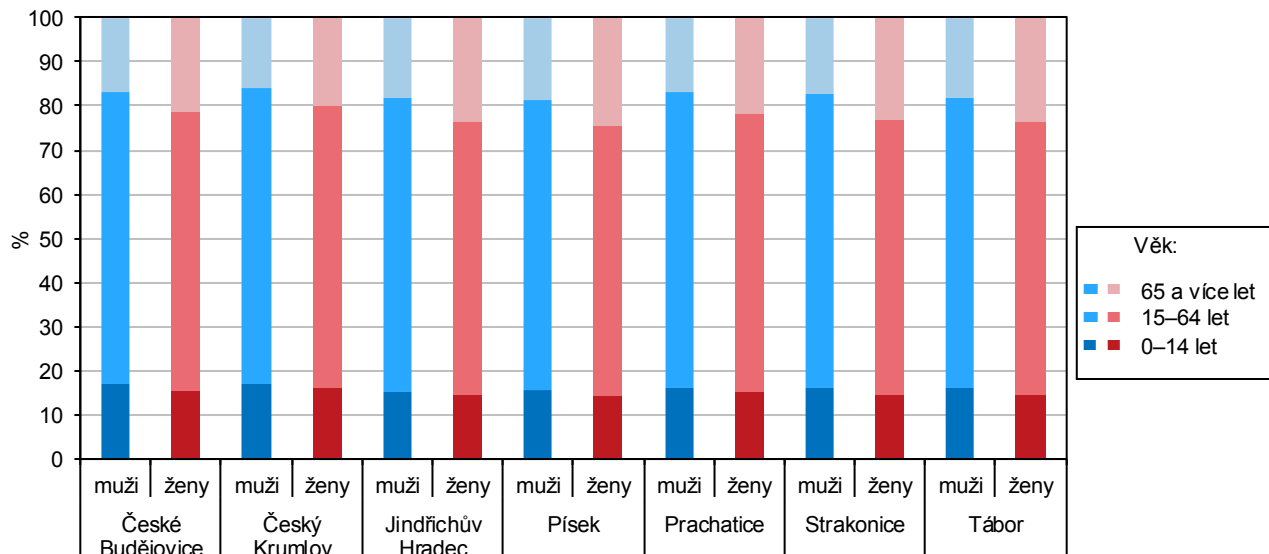
Graf 1.1 Věkové složení obyvatelstva k 31. 12. 2018

Z územního srovnání mezi okresy kraje a mezi pohlavími vyplynulo, že nejvyšší podíl dětské kategorie byl v roce 2018 na území okresu České Budějovice a Český Krumlov, naopak nejnižší podíl byl zaznamenán v okrese Jindřichův Hradec. V úplném detailu byl nejvyšší podíl chlapců v okrese Český Krumlov a dívky byly nejvíce zastoupeny v okrese České Budějovice v porovnání s celkovým počtem obyvatel daného okresu.

Graf 1.2 Věková struktura obyvatelstva podle pohlaví a okresů k 31. 12. 2018

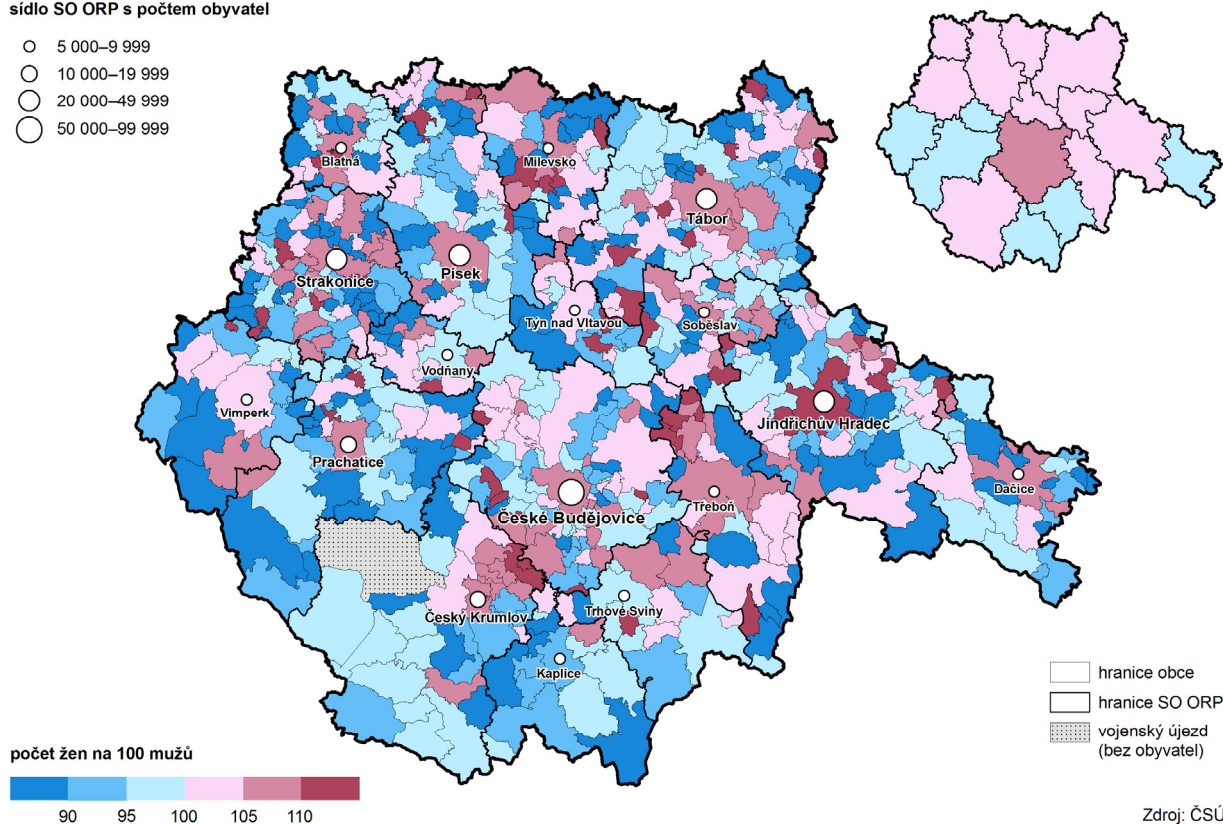

Věková kategorie 15 až 64 let a hlavně muži byli nejvíce zastoupeni v okrese Český Krumlov, nejnižší podíl osob v produktivním věku byl v okresech Písek a Tábor s tím, že podíl žen byl nejmenší právě v okrese Písek. Seniorská věková skupina byla nejvíce zastoupena v okrese Písek a jednalo se o muže i ženy, naopak nejnižší podíl mužů i žen ve věku 65 a více let byl v okrese Český Krumlov. Celkově ženy převyšovaly počet mužů, zejména v okrese České Budějovice, kde na 100 mužů připadlo 104,4 žen, převaha mužů byla zaznamenána jen v okresech Český Krumlov a Prachatice.

Ktg. 1.1 Počet žen na 100 mužů podle obcí a SO ORP Jihočeského kraje k 31. 12. 2018

sidlo SO ORP s počtem obyvatel

- 5 000–9 999
- 10 000–19 999
- 20 000–49 999
- 50 000–99 999

V územním detailu a v porovnání s celkovým počtem obyvatel daného správního obvodu byl nejnižší podíl dětí v roce 2018 zaznamenán v SO ORP Milevsko, kdy se jednalo zejména o chlapce, dívky měly nejmenší

zastoupení ve správním obvodě Blatná. Podílově nejvíc dětí bylo v SO ORP Trhové Sviny a to jak chlapců, tak i dívek. Věková kategorie 15–64 let byla podílově nejvíce zastoupena v kaplickém správním obvodě, kdy se jednalo o nejvyšší podíl mužů v této kategorii, žen bylo nejvíce v SO ORP Týn nad Vltavou. Obyvatel ve věku 65 a více let bylo nejvíce na Milevsku a to jak mužů, tak i žen. Naopak nejméně seniorů bylo v obvodě Kaplice a také obou pohlaví. Při porovnání podílu jednotlivých pohlaví je zřejmé, že nejvyšší podíl žen na 100 mužů byl zaznamenán ve správním obvodě České Budějovice – 105,4 a naopak nejméně žen na 100 mužů připadlo v SO ORP Kaplice – 95,1.

Tab. 1.2 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a okresů k 31. 12. 2018

	Celkem	0–14	15–64	65 a více	0–14	15–64	65 a více
		muži			ženy		
Jihočeský kraj	642 133	51 934	209 930	55 404	49 296	202 383	73 186
v tom okres:							
České Budějovice	194 585	16 362	62 931	15 896	15 751	62 440	21 205
Český Krumlov	61 381	5 262	20 766	4 898	4 874	19 454	6 127
Jindřichův Hradec	90 653	6 844	29 706	8 238	6 657	28 298	10 910
Písek	71 308	5 485	23 074	6 635	5 181	22 121	8 812
Prachatice	50 971	4 110	17 186	4 309	3 859	16 020	5 487
Strakonice	70 738	5 699	23 216	6 111	5 318	22 094	8 300
Tábor	102 497	8 172	33 051	9 317	7 656	31 956	12 345

Věkové rozložení obyvatelstva do určité míry určuje také velikost obce, nejmladší věková skupina je nejvíce zastoupena ve středních obcích, naopak lidé z kategorie 65 a více let nejčastěji žijí v nejmenších obcích do 200 obyvatel nebo naopak v krajském městě České Budějovice. Při porovnání obou pohlaví je patrné, že muži častěji než ženy žijí v malých obcích, naopak ve větších obcích a městech převažují ženy. Patrné je to zejména v Českých Budějovicích a dalších okresních městech – Písek, Tábor, Jindřichův Hradec a Strakonice.

Tab. 1.3 Muži a ženy podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2018

	Obce s počtem obyvatel							
	do 199	200–499	500–999	1 000–1 999	2 000–4 999	5 000–19 999	20 000–49 999	50 000 a více
Počet obcí celkem	229	206	87	49	32	16	4	1
v tom								
s převahou mužů	149	129	66	25	14	3	-	-
s převahou žen	74	73	19	24	17	13	4	1
se stejným počtem mužů a žen	6	4	2	-	1	-	-	-
Počet obyvatel celkem	26 141	66 650	60 892	70 708	94 556	120 166	109 006	94 014
v tom (%)								
muži	51,2	51,0	51,2	50,0	49,8	49,0	48,0	47,9
ženy	48,8	49,0	48,8	50,0	50,2	51,0	52,0	52,1

Porovnání počtu obyvatel daného věku a pohlaví je možné vyjádřit **indexem stáří**, který vyjadřuje poměr věkové kategorie 65 a více let a dětské kategorie 0 až 14 let. Ještě v roce 2006 převažovaly v kraji děti nad seniory a bylo to ovlivněno příznivým poměrem mužů ve věku 65 a více let a chlapců ve věku do 15 let. Naopak v ženské populaci již v této době převažovaly seniorky. Hodnota indexu stáří se každým rokem zvyšuje, počty obyvatel ve věku 65 a více let se zvyšují výrazněji než počty dětí. V roce 2018 měl v kraji index stáří hodnotu 127,0; v mužské populaci na 100 chlapců připadlo 106,7 mužů ve věku od 65 let. U žen byl rozdíl výraznější, na 100 dívek ve věku do 15 let bylo 148,5 seniorek. Hodnoty indexu jsou v kraji ve srovnání s celorepublikovým průměrem vyšší. Nejvyšší hodnoty indexu stáří byly zaznamenány v okrese Písek a zejména ve správním obvodě Milevsko, naopak nejnižší hodnoty tohoto indexu byly v okrese Český Krumlov a tam na Kaplicku.

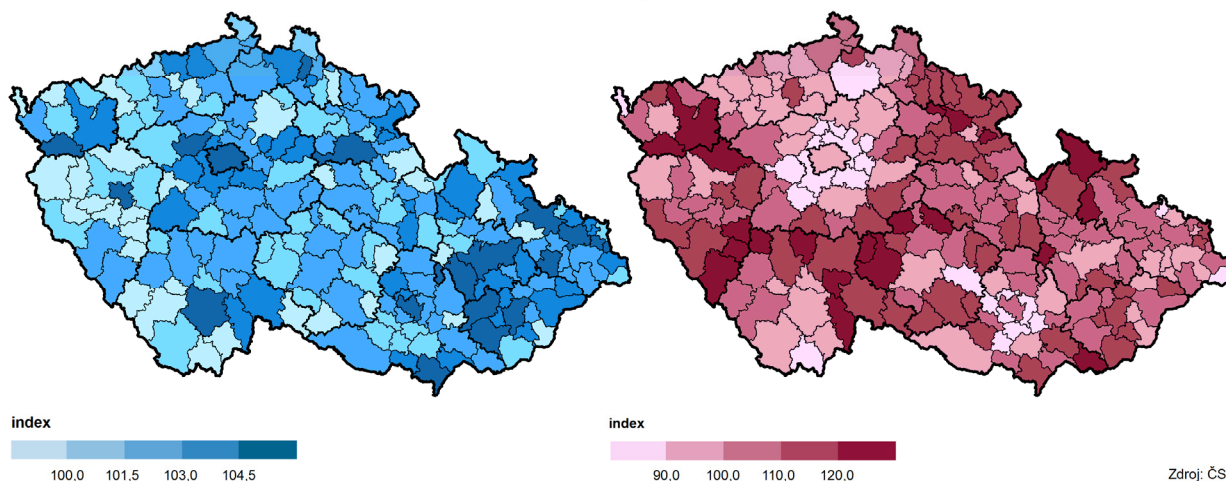

Ktg. 1.2 Index stáří podle pohlaví a SO ORP k 31. 12. 2018

(počet obyvatel stejného pohlaví ve věku 65 a více let na 100 obyvatel ve věku 0–14 let)

Muži

Ženy

Také **průměrný věk** je u obou pohlaví odlišný. Ke konci roku 2018 měl v Jihočeském kraji hodnotu 42,7 roku (muži 41,4 let, ženy 43,9 let). Obě pohlaví se v kraji průměrně dožívají vyššího věku než je celorepublikový průměr a i zde platí, že se průměrný věk během let neustále zvyšuje. Za posledních deset let se zvýšil u mužů i žen o dva roky. Nejvyšší hodnoty průměrného věku byly v kraji zaznamenány v okrese Písek; u mužů i žen, naopak nejnižší v okrese Český Krumlov, také u obou pohlaví. V územním detailu byl zaznamenán nejvyšší průměrný věk v SO ORP Milevsko u obou pohlaví, naopak nejnižší hodnotu měl ve správním obvodu Kaplice.

Narození a jejich struktura, potraty

Počet narozených dětí na určitém území a v daném čase zásadním způsobem ovlivňuje demografické chování celé společnosti. V rámci celé ČR byla porodnost za posledních patnáct let nejvyšší v letech 2008 a 2009. **Porodnost** (natalita) je relativní ukazatel, který se vypočítá jako počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel k 1. 7. v daném roce (tzv. střední stav). V roce 2018 měla porodnost v ČR hodnotu 10,7 ‰, v Jihočeském kraji pak 10,5 ‰. Nejvyšší porodnost byla zaznamenána v hlavním městě Praze, naopak nejnižší v Karlovarském kraji. V Jihočeském kraji se v roce 2018 živě narodilo celkem 6 748 dětí. Z tohoto počtu pak 50,8 % bylo chlapců. Je pravidlem, že dívek se během let narodilo vždy méně, přibližně o 5 %, nicméně v roce 2016 se narodilo o 8,1 % chlapců více, zatímco v roce 2007 jen o 1,6 %.

Tab. 1.4 Živě narození podle věku rodičů v roce 2018

	Celkem	v tom podle věku matky						
		do 19 let	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45 a více let
Živě narození	6 748	144	866	2 247	2 233	1 049	199	10
v tom podle věku otce								
do 19 let	23	13	10	-	-	-	-	-
20–24	365	46	197	90	25	6	1	-
25–29	1 419	20	327	807	215	43	7	-
30–34	2 061	9	120	814	925	176	16	1
35–39	1 516	3	61	297	695	418	42	-
40–44	686	-	22	101	229	255	74	5
45–49	169	-	5	26	48	54	33	3
50–54	50	-	2	11	14	16	6	1
55 a více let	24	-	2	2	7	8	5	-
nezjištěno	435	53	120	99	75	73	15	-

Stále převažuje trend, kdy matky odkládají narození dítěte do pozdějšího věku, ale v posledních letech se průměrný věk matek v kraji již příliš nezvyšoval a měl nižší hodnotu než celorepublikový průměr. Při narození

dítěte bylo v kraji v roce 2018 průměrně matkám 30,3 let a při narození prvního dítěte 28,6 let. Před dvaceti lety byly matky, které porodily svoje první dítě přibližně o 3,7 roku mladší. V roce 2018 byl věk matek při narození dítěte nejčastěji mezi 25 a 35 lety, tatínkům bylo nejčastěji 30 až 34 let. Každoročně se narodí děti i matkám, kterým už bylo 45 let a více a také muži starší 55 let se stávají otci.

Tab. 1.5 Živě narození podle vzdělání rodičů v roce 2018

	Celkem	v tom podle vzdělání matky					
		základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vyšší odborné	vysokoškolské	nezjištěno
Živě narození	6 748	615	1 162	2 022	281	2 345	323
v tom podle vzdělání otce							
základní (i neukončené)	334	172	80	57	9	9	7
střední bez maturity	2 001	183	629	696	81	378	34
střední s maturitou	2 163	65	290	875	115	789	29
vyšší odborné	199	1	6	61	15	113	3
vysokoškolské	1 372	8	39	250	48	1 005	22
nezjištěno	679	186	118	83	13	51	228

Očekávané narození dítěte není důvodem k uzavření manželství. Toto konstatování lze odvodit z demografického ukazatele **předmanželské koncepce**, který udává, kolik procent živě narozených dětí se narodilo jako první v pořadí vdané matce v nynějším manželství do sedmi měsíců od sňatku. Je to jinými slovy podíl dětí, které jejich rodiče čekali už před svatbou. Zatímco v 80. a v první polovině 90. let tvořil v ČR podíl těchto dětí víc než polovinu narozených, v roce 2009 byl tento podíl 27,6 % a o 10 let později již jen 24,6 %. V Jihočeském kraji byla situace obdobná.

Tab. 1.6 Podíl živě narozených dětí mimo manželství podle okresů

Kraj, okresy	v %								
	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Jihočeský kraj	21,9	28,6	33,0	35,6	40,4	43,7	48,4	49,5	50,3
České Budějovice	22,3	27,4	29,3	33,4	34,8	38,5	43,4	43,9	45,7
Český Krumlov	28,8	36,2	43,8	40,8	48,8	50,2	54,4	55,3	58,0
Jindřichův Hradec	20,0	30,6	33,5	36,2	45,2	47,9	53,7	51,8	53,6
Písek	22,7	25,9	29,9	36,1	40,7	44,8	51,6	52,8	53,1
Prachatice	25,8	30,9	36,8	36,8	45,6	48,4	48,7	51,9	49,8
Strakonice	19,4	27,3	36,0	39,3	41,2	42,0	49,3	51,5	50,4
Tábor	16,7	25,2	30,4	31,7	38,9	44,7	46,9	50,6	50,0

Počty dětí, které se narodily **mimo uzavřené manželství**¹, se během let stále spíše zvyšovaly, v roce 2018 se mimo uzavřené manželství v Jihočeském kraji narodilo 50,3 % dětí, ve srovnání s hodnotou za ČR je to však o 1,7 procentního bodu více. Mezi kraji existují v podílu dětí narozených mimo manželství značné rozdíly; v roce 2018 od 40,7 % ve Středočeském kraji po 63,4 % v Ústeckém kraji. Uvnitř kraje byl nejvyšší podíl dětí, které se narodily mimo uzavřené manželství, v okrese Český Krumlov (58,0 %), nejméně v okrese České Budějovice (45,7 %).

S porodností jako takovou úzce souvisí ukazatel **úhrnná plodnost** udávající počet živě narozených dětí, které by se mohly narodit jedné ženě, kdyby se hodnoty míry plodnosti podle věku a v daném roce neměnily během celého reprodukčního období (15–49 let). Ideální hodnota úhrnné plodnosti, která udržuje stav populace, je 2,1. V roce 2018 byla v Jihočeském kraji úhrnná plodnost na hodnotě 1,742 (v ČR 1,708) a byla mezi kraji na šesté nejvyšší hodnotě. Před deseti lety měla v kraji hodnotu 1,492.

Těhotenství v některých případech nekončí narozením dítěte, ale může být ukončeno **samovolným potratem** nebo je z nějakého důvodu vyvoláno **umělé přerušení těhotenství** (UPT). V Jihočeském kraji bylo v roce

¹ Z dostupných údajů ovšem nelze zjistit, kolik z dětí narozených mimo manželství se skutečně narodilo svobodným matkám žijícím v domácnosti bez partnera a kolik jich žije v úplných rodinách bez uzavření sňatku.

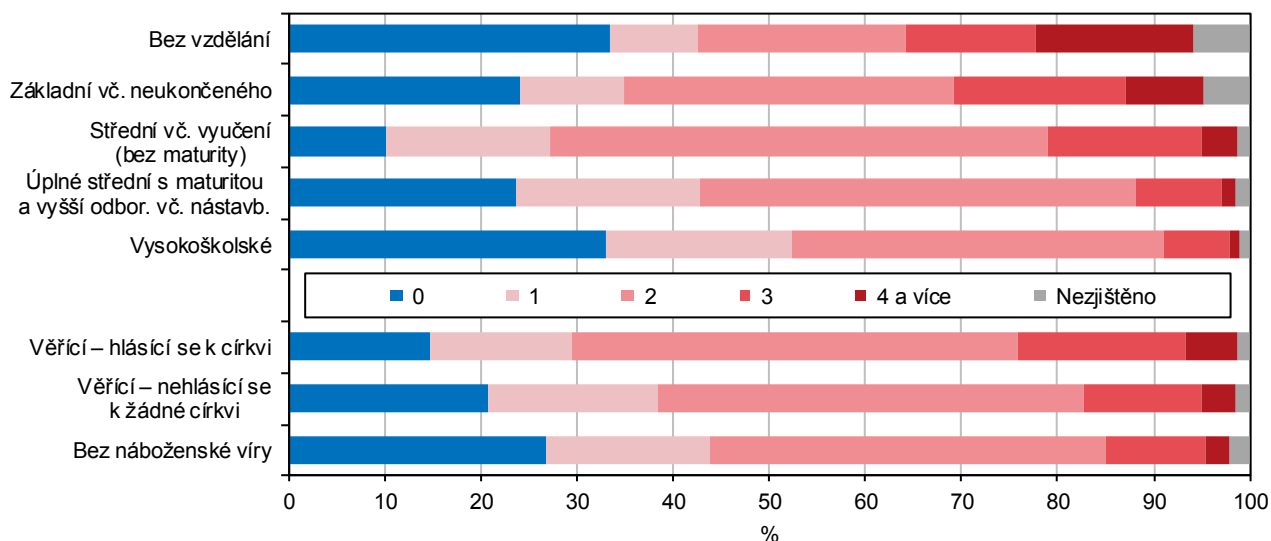

2018 zaznamenáno 2 163 potratů, kdy 54,5 % bylo ve formě UPT. V tomto roce bylo těchto typů potratů nejméně v posledních letech. Potratovost se vyjadřuje jako počet potratů připadajících na 1 000 obyvatel středního stavu. V Jihočeském kraji (3,37 ‰) byla v roce 2018 vyšší než republikový průměr (3,07 ‰) a byla třetí nejvyšší mezi kraji.

Ve vztahu potratovosti přímo k ženám se vyjadřuje **úhrnná potratovost**, která udává průměrný počet všech potratů, který by připadl na jednu ženu za předpokladu, že by míry potratovosti podle věku zaznamenané ve sledovaném roce zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné. V roce 2018 měla úhrnná potratovost v kraji hodnotu 0,550 a byla mezi kraji čtvrtá nejvyšší.

Graf 1.3 Ženy ve věku 15 a více let podle počtu živě narozených dětí, nejvyššího ukončeného vzdělání a náboženské víry

Zdroj: SLDB 2011

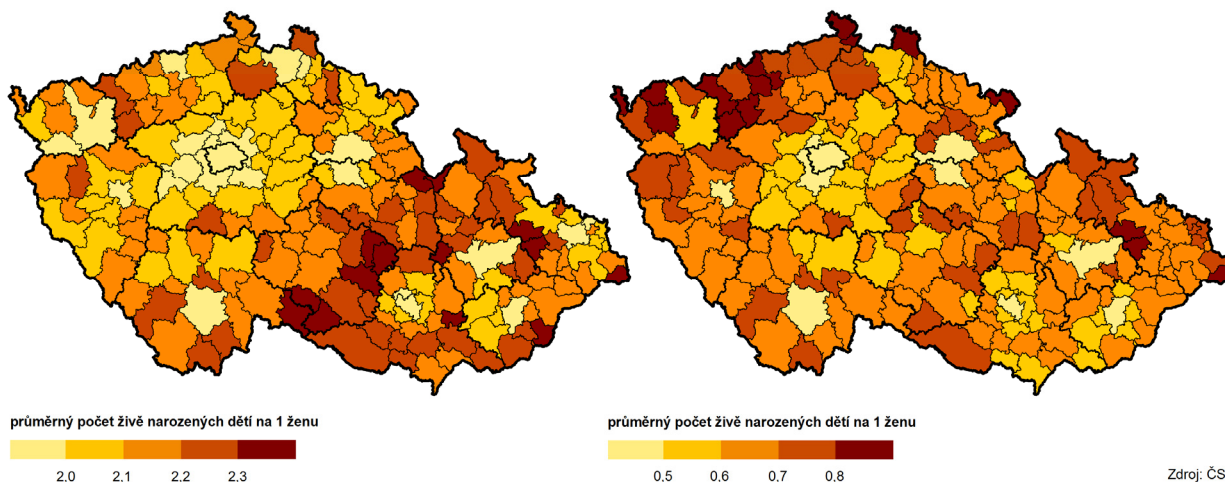

Pro hodnocení **plodnosti** žen je možné použít výsledky ze sčítání lidu, které jako jediné zjišťování zahrnuje informace o všech ženách na daném území. Při SLDB 2011 bylo na území kraje sečteno 275 560 žen ve věku 15 a více let, přičemž 20,5 % žen nemělo žádné dítě a 16,6 % žen mělo jedno dítě. Při sčítání se potvrdila tradice, kdy má žena nejčastěji dvě děti – 43,0 %, tři a více dětí mělo 16,5 % žen.

Ktg. 1.3 Generační plodnost žen podle SO ORP podle SLDB 2011

Generace 1941–1965

Generace 1981–1985

Zemřelí, příčiny úmrtí, naděje dožití

V roce 2018 zemřelo v kraji 6 696 osob, z toho 3 398 mužů. Pro Jihočeský kraj je charakteristické, že počty zemřelých mají během let kolísavý charakter. Počet zemřelých obyvatel logicky postupně rostl s přibývajícím věkem obyvatel, ale mezi muži a ženami byly rozdíly. Muži umírali o něco dříve a nejvíce jich bylo ve věku 70 až 79 let. Nejčastějšími příčinami úmrtí mužů byly nemoci oběhové soustavy (37,4 %) nebo novotvary (27,7 %). Ženy nejčastěji umíraly o 10 let později než muži, tedy mezi 80. a 90. rokem. Nejčastější příčinou úmrtí žen byly nemoci oběhové soustavy (41,7 %), druhou nejčastější příčinou úmrtí byly novotvary (24,0 %). Sebevraždou svůj život ukončilo 61 mužů a 13 žen, což bylo nejméně za poslední roky. Pro Jihočeský kraj je zajímavé, že zde byl v roce 2018 nejnižší podíl zemřelých mužů i žen na nemoci oběhové soustavy mezi kraji, naopak nejvyšší podíl zemřelých mužů i žen na nemoci dýchacích soustav v celé ČR. V kraji byl také nižší podíl zemřelých na nemoci trávicího traktu.

Celková **úmrtnost** v kraji byla čtvrtá nejnižší – 10,4 ‰ (počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu) a byla nižší než průměr republiky. Nejvyšší úmrtnost byla v Karlovarském kraji, nejnižší pak v hlavním městě Praze. Uvnitř kraje byla nejvyšší úmrtnost na území okresu Strakonice, nejnižší v okrese Český Krumlov.

Tab. 1.7 Zemřelí podle pohlaví, věku a vybraných příčin smrti v roce 2018

	Celkem	z toho podle vybraných příčin smrti (%)				
		novotvary	nemoci oběhové soustavy	nemoci dýchací soustavy	nemoci trávicí soustavy	vnější příčiny
Zemřelí muži	3 398	941	1 272	318	115	238
v tom podle věku						
do 49 let	234	42	41	7	13	95
50–59	231	75	71	14	11	33
60–69	739	287	250	58	28	35
70–79	1 044	333	373	120	33	34
80–89	899	174	396	94	25	30
90 a více let	251	30	141	25	5	11
Zemřelé ženy	3 298	790	1 376	304	114	119
v tom podle věku						
do 49 let	120	41	21	3	9	21
50–59	137	68	27	9	6	13
60–69	416	191	106	29	17	12
70–79	741	244	257	71	31	16
80–89	1 236	205	581	123	38	37
90 a více let	648	41	384	69	13	20

Kojenecká úmrtnost, která udává počet zemřelých dětí před dosažením věku 1 roku na 1 000 živě narozených dětí, měla hodnotu 3,1 ‰ a byla vyšší než průměr republiky (2,6 ‰). Nepatrný zlomek novorozenců zemře před dosažením prvního měsíce života; tehdy se mluví o **novorozenecké úmrtnosti** (počet zemřelých před dosažením věku 28 dnů na 1 000 živě narozených dětí). V roce 2018 měla v kraji hodnotu 1,8 ‰ a byla také vyšší než průměr ČR (1,6 ‰).

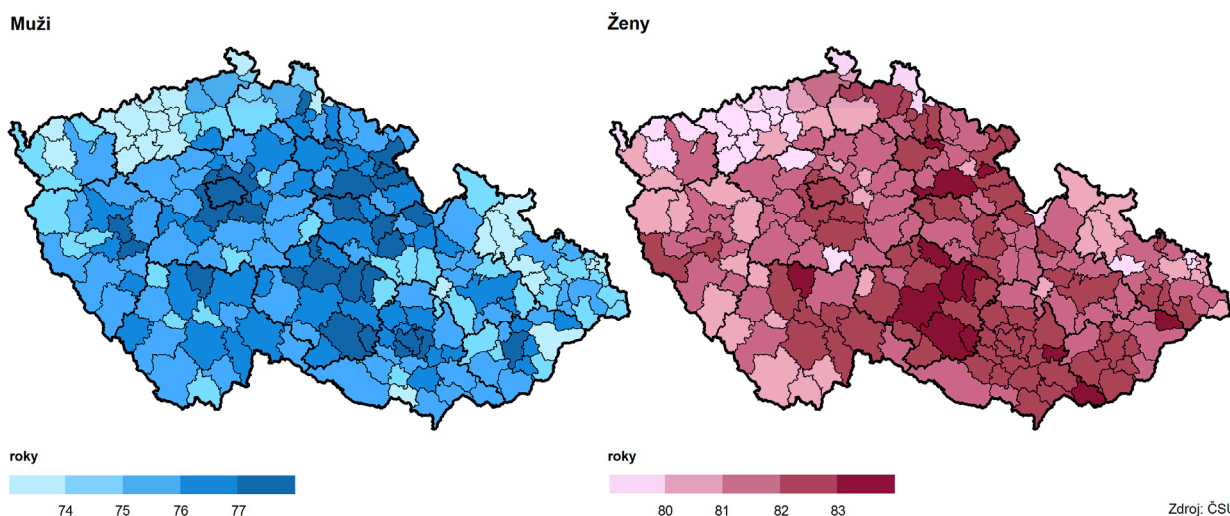
Vztah mezi živě narozenými dětmi a zemřelými osobami se vyjadřuje ukazatelem **přirozený přírůstek** a z dat tohoto ukazatele vyplývá, že v Jihočeském kraji nedosahuje vysokých kladných hodnot. V roce 2018 činil jen 52, tj. 0,1 ‰, a v některých letech byl i v záporných hodnotách. Ve většině krajů byl v roce 2018 zaznamenán přirozený úbytek obyvatelstva, nejvíce v Karlovarském kraji. Naopak nejvyšší hodnoty přirozeného přírůstku byly zaznamenány v hlavním městě Praze. Uvnitř kraje byl nejpříznivější přirozený přírůstek v okrese Český Krumlov, naopak největší přirozený úbytek byl zaznamenán v okrese Strakonice.

Dalším ukazatelem, kterým je možné vyjádřit „stárnutí“ populace kraje, je tzv. **naděje dožití** nebo také **střední délka života**. Tento ukazatel vyjadřuje počet let, které v průměru prožije osoba daného věku za předpokladu, že se po celou dobu jejího dalšího života nezmění řád vymírání. To znamená, že chlapec z Jihočeského kraje,

který se narodil v letech 2017 až 2018 se průměrně dožije 76,3 let a dívka bude mít před sebou 82,0 let života. Uprostřed života (tedy ve 45 letech) budou mít muži z Jihočeského kraje před sebou 33,1 let a ženy 37,9 let. Ve věku 65 let se mohou muži dožít ještě 16,2 let a ženy 19,7 let.

Ktg. 1.4 Naděje dožití při narození podle pohlaví a SO ORP v období 2014–2018

Zdroj: ČSÚ

Sňatky

Příznivým demografickým ukazatelem je zvyšující se sňatečnost na daném území. V Jihočeském kraji v roce 2018 uzavřelo manželství 3 407 párů, což bylo to nejvíce od roku 2007. Údaje za počty sňatků daného území se vyjadřují podle bydliště ženicha.

Sňatečnost vyjadřuje relativní hodnotu, tedy počet uzavřených sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu. V roce 2018 měla v Jihočeském kraji hodnotu 5,32 ‰ a byla vyšší než celorepublikový průměr (5,13 ‰). V rámci mezikrajského srovnání byla druhá nejvyšší po Karlovarském kraji. Naopak nejnižší sňatečnost byla ve Středočeském a Zlínském kraji. Podíl sňatků, které uzavřeli oba snoubenci svobodní, byl 67,5 %; svoji první svatbu mělo 76,1 % ženichů i nevěst, kdy jejich partneři již měli tuto zkušenost za sebou. Je stálou tradicí, že ženichové jsou starší než nevěsty (67,7 %), stejně staří snoubenci byli v 10,4 % a podíl starších nevěst byl v kraji 21,9 %.

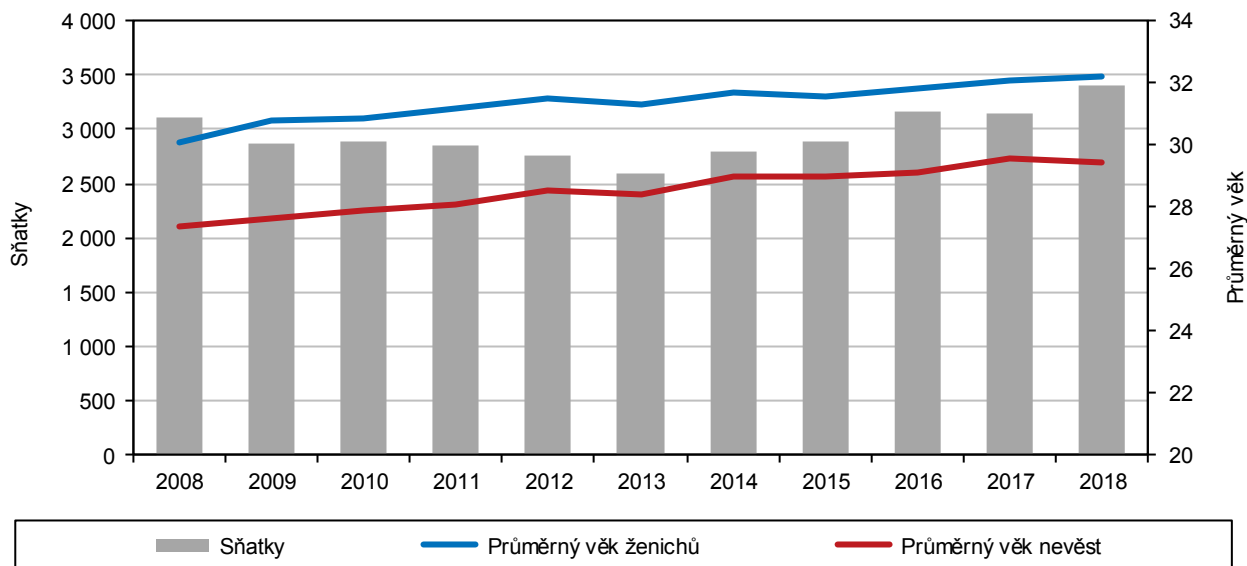
Tab. 1.8 Sňatky podle věku snoubenců v roce 2018

	Celkem	v tom nevěsta ve věku							
		do 19 let	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50 a více let
Sňatky	3 407	26	424	1 200	749	365	241	164	238
v tom ženich ve věku									
do 19 let	2	1	1	-	-	-	-	-	-
20–24	184	15	102	48	13	3	2	1	-
25–29	929	7	213	585	96	17	6	3	2
30–34	897	2	77	404	332	68	12	2	-
35–39	476	1	22	113	188	102	37	10	3
40–44	365	-	5	35	79	102	102	29	13
45–49	194	-	3	9	25	39	42	53	23
50 a více let	360	-	1	6	16	34	40	66	197

Mladí lidé během let odkládali uzavření sňatku, a tak se průběžně zvyšoval průměrný věk při prvním sňatku. V roce 2018 bylo v kraji ženichům při jejich prvním sňatku průměrně 32,2 let a nevěstám 29,4 let. Průměrný věk ženichů při dalším sňatku byl 48,0 let a nevěstám bylo průměrně 44,6 let. Na území Jihočeského kraje vstupovali do prvního manželství jako nejstarší muži i ženy z okresu Český Krumlov, naopak nejmladší muži

se poprvé ženili v okresech Strakonice a Jindřichův Hradec, nejmladší nevěsty byly také z Jindřichohradecka. V rámci kraje byla nejvyšší sňatečnost v okrese Prachatice, nejnižší v okrese Strakonice.

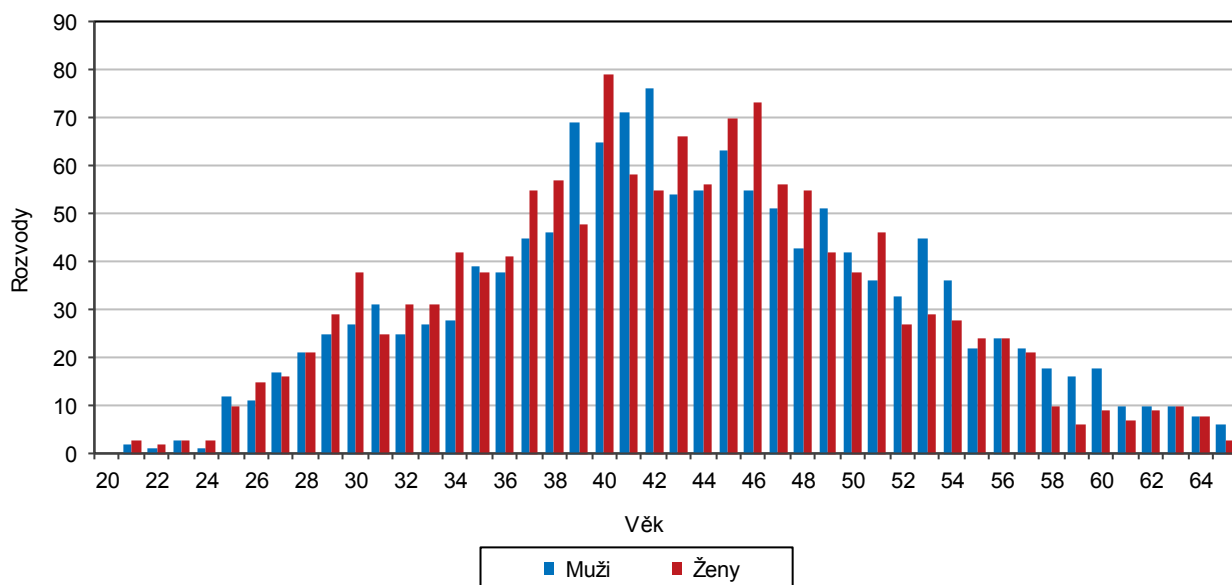
Graf 1.4 Sňatky a průměrný věk snoubenců při prvním sňatku

Rozvody

V Jihočeském kraji bylo v roce 2018 **rozvedeno** celkem 1 439 manželství, což je nejméně za posledních patnáct let. **Rozvodovost**, která vyjadřuje relativní hodnotu (počet rozvodů na 1 000 obyvatel středního stavu), klesá v celé republice. V Jihočeském kraji byla nepatrně nižší (2,24 ‰) než republikový průměr (2,27 ‰) a v rámci mezikrajského srovnání byla na sedmé nejnižší pozici. Nejnižší rozvodovost byla v roce 2018 v Pardubickém kraji, nejvyšší v Ústeckém a Středočeském kraji. Uvnitř kraje byla nejvyšší rozvodovost v okrese České Budějovice (2,59 ‰).

Graf 1.5 Rozvody podle pohlaví a věku

Jihočeští muži i ženy se v roce 2018 téměř z 80 % rozváděli poprvé, dalších necelých 20 % rozvodů bylo zaznamenáno jako druhý nebo další rozvod. Manželé se nejčastěji rozváděli po 15 a více letech společného života (40,9 %), nicméně každoročně se rozejdou i manželé, kteří spolu neprožijí ani první výročí od svatby

(v roce 2018 celkem 20). Průměrný věk při prvním rozvodu byl u mužů 42,7 let a u žen 40,1 let, při dalším rozvodu bylo muži průměrně 51,4 let a ženě 46,9 let. Jako nejčastější příčinu rozvodu uvádějí muži i ženy rozdílnost povah, názorů a zájmů.

Tab. 1.9 Rozvody podle délky trvání manželství

	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Rozvody celkem	1 990	1 827	1 729	1 966	1 863	1 595	1 568	1 532	1 439
v tom podle délky trvání manželství (%)									
do 5 let	22,4	19,3	18,3	19,1	20,5	19,7	17,5	19,9	19,7
5–9	23,8	22,6	24,1	21,0	19,0	21,3	22,2	21,3	20,6
10–14	21,6	22,3	17,8	16,3	16,6	15,6	15,9	17,8	18,8
15 a více let	32,3	35,8	39,8	43,6	43,9	43,4	44,4	41,0	40,9

Z celkového počtu rozvedených manželství představovalo 59,3 % manželství s nezletilými dětmi; z těchto rozvedených manželství se jednalo v 50,1 % o manželství s jedním dítětem, v 43,3 % se dvěma dětmi. Bylo však rozvedeno také 56 manželství se 3 a více nezletilými dětmi.

Tab. 1.10 Rozvody podle počtu nezletilých dětí

	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Rozvody celkem	1 990	1 827	1 729	1 966	1 863	1 595	1 568	1 532	1 439
v tom podle počtu nezletilých dětí (%)									
0	31,8	33,0	35,9	39,3	38,5	42,6	40,2	38,3	40,7
1	37,3	35,7	35,4	31,6	33,6	30,3	28,6	31,0	29,7
2	27,5	27,4	23,8	25,7	24,6	24,0	27,5	27,2	25,6
3 a více	3,4	3,9	5,0	3,4	3,3	3,1	3,7	3,5	3,9

Stěhování, dlouhodobá migrace

Počet obyvatel Jihočeského kraje se v posledních letech zvyšuje především díky kladným hodnotám migrace. V roce 2018 se do Jihočeského kraje přistěhovalo 6 697 osob, přičemž výrazněji byli zastoupeni muži (55,1 %). Odstěhovaných bylo podstatně méně, celkem 4 812 osob (muži 51,3 %).

Tab. 1.11 Přistěhovalí podle pohlaví, věku a rodinného stavu v roce 2018

	Celkem	z toho podle rodinného stavu (%)			
		svobodní/svobodné	ženatí/vdané	rozvedení/rozvedené	ovdovělí/ovdovělé
Přistěhovalí muži	3 693	1 844	1 398	384	40
v tom podle věku					
do 29 let	1 544	1 303	221	9	-
30–39	933	389	469	68	-
40–49	605	102	368	128	-
50–59	304	31	178	92	2
60–69	198	14	108	65	10
70 a více let	109	5	54	22	28
Přistěhovalé ženy	3 004	1 466	990	376	161
v tom podle věku					
do 29 let	1 417	1 143	251	16	1
30–39	625	226	316	80	1
40–49	390	67	187	125	10
50–59	213	12	99	83	17
60–69	174	13	101	42	18
70 a více let	185	5	36	30	114

Migrační přírůstek byl tedy celkem 1 885 osob, což bylo nejvíce od roku 2008 a z 65 % se jednalo o muže. Přírůstek stěhování byl ještě výraznější díky stěhování z ciziny. Ze zahraničí se přistěhovalo 1 997 osob

(nejvíce z Ukrajiny – 41,3 %); z 67 % se jednalo o muže. Téměř polovina migračního přírůstku kraje byla způsobena stěhováním se do okresu České Budějovice, naopak v okrese Jindřichův Hradec byl zaznamenán migrační úbytek.

Při stěhování uvnitř kraje naopak lehce převažovaly ženy; 53,1 % žen z celkového počtu přestěhovaných v rámci kraje (celkem 11 925 stěhování). Do jiného okresu v kraji se přestěhovalo celkem 3 543 osob, výraznější bylo stěhování mezi obcemi daného okresu – celkem 8 382 osob. Toto vnitřní stěhování se do migrační bilance nezapočítává.

Do Jihočeského kraje se lidé stále rádi stěhují (pátý nejvyšší přírůstek mezi kraji), jedná se zejména o přistěhované z ciziny. Největší migrační přírůstek byl zaznamenán ve Středočeském kraji, naopak z některých krajů se lidé stěhují pryč, zejména z Moravskoslezského kraje, kde úbytek stěhováním byl nejvyšší ze všech krajů.

Tab. 1.12 Vystěhovalí podle pohlaví, věku a rodinného stavu v roce 2018

	Celkem	z toho podle rodinného stavu (%)			
		svobodní/svobodné	ženatí/vdané	rozvedení/rozvedené	ovdovělí/ovdovělé
Vystěhovalí muži	2 467	1 454	735	240	30
v tom podle věku					
do 29 let	1 115	994	114	6	-
30–39	699	351	298	49	-
40–49	308	79	146	80	-
50–59	171	21	85	59	4
60–69	108	6	63	31	7
70 a více let	66	3	29	15	19
Vystěhovalé ženy	2 345	1 334	626	268	115
v tom podle věku					
do 29 let	1 175	986	173	14	1
30–39	615	285	251	77	2
40–49	246	48	111	82	4
50–59	125	9	51	55	10
60–69	64	4	23	25	12
70 a více let	120	2	17	15	86

Počet obyvatel Jihočeského kraje se od roku 2002 stále zvyšuje. **Celkový přírůstek obyvatelstva** v roce 2018 byl 1 937 osob a byl nejvyšší od roku 2008. Z výsledků bilance obyvatelstva, kdy byl v kraji zaznamenán kladný přírůstek obyvatelstva, je patrné, že ho zajišťovali převážně muži (kromě let 2004, 2010, 2011 a 2014). V rámci mezikrajského srovnání a v relativních hodnotách (na 1 000 obyvatel) se Jihočeský kraj v roce 2018 umístil na šesté nejvyšší pozici, nejvíce obyvatel přibýlo ve Středočeském kraji, relativně nejvíce ubylo v Karlovarském kraji. Uvnitř Jihočeského kraje se na zvyšování počtu obyvatel dlouhodobě podílí zejména okres České Budějovice, v roce 2018 do okresu přibýlo 610 mužů a 638 žen. Naopak okresu Jindřichův Hradec ubylo nejvíce obyvatel a jednalo se vesměs o ženy.

Cizinci

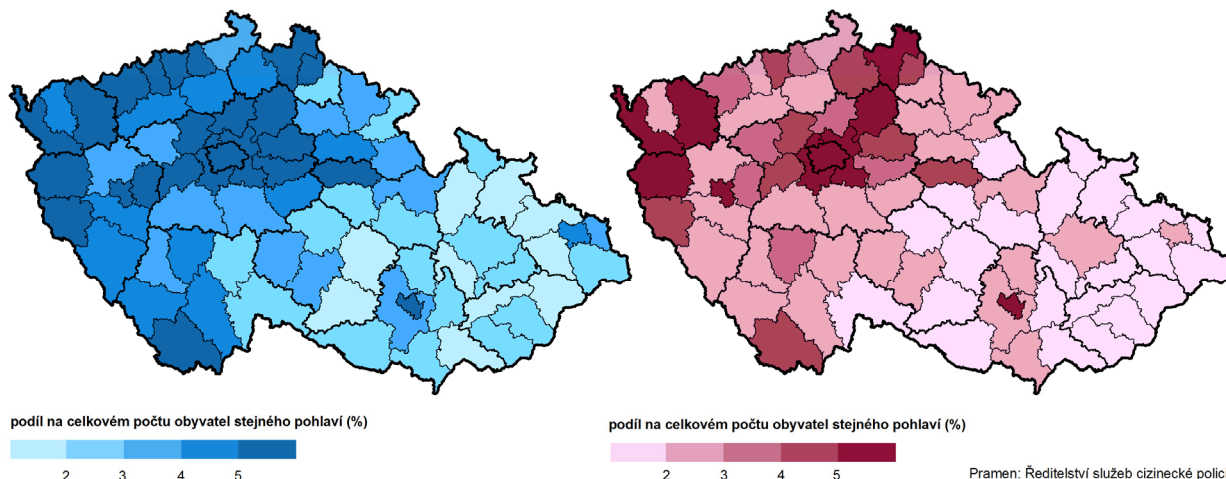
Do celkového počtu obyvatel daného území jsou započítáni také **cizinci** s trvalým pobytem, občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci s pobytem přechodným a také občané tzv. třetích zemí s dlouhodobým pobytem, případně s vízy nad 90 dní. V předchozích letech (od roku 2001) se počet cizinců nejprve významně zvyšoval až do zlomového roku 2008, poté až do roku 2012 pozvolna klesal. Od roku 2013 se počty cizinců začaly opět zvyšovat a ke konci roku 2018 žilo na území kraje přes 21 tis. cizinců. Tento počet byl nejvyšší během posledních 20 let. Podíl cizinců na obyvatelstvu řadí Jihočeský kraj spíše mezi regiony s jejich nižším zastoupením, ale počty cizinců se stále zvyšují. Nejvyšší podíl cizinců mělo hlavní město Praha (15,7 %). Nejméně cizinců žilo ve Zlínském kraji (1,8 %).

Ktg. 1.5 Cizinci podle pohlaví a okresů k 31. 12. 2018

Muži

Ženy

Celkový počet cizinců bydlících v roce 2018 v Jihočeském kraji byl 21 225 osob, z tohoto počtu činily 41,2 % ženy. Celkový podíl cizinců na počtu obyvatel kraje dosáhl 3,3 %, v okrese Český Krumlov bylo podílové zastoupení nejvýraznější (5,4 %), nejnižší podíl cizinců uvedl okres Tábor (2,3 %).

Obyvatelstvo podle SLDB 2011**Tab. 1.13 Obyvatelstvo podle rodinného stavu, pohlaví a věku**

Zdroj: SLDB 2011

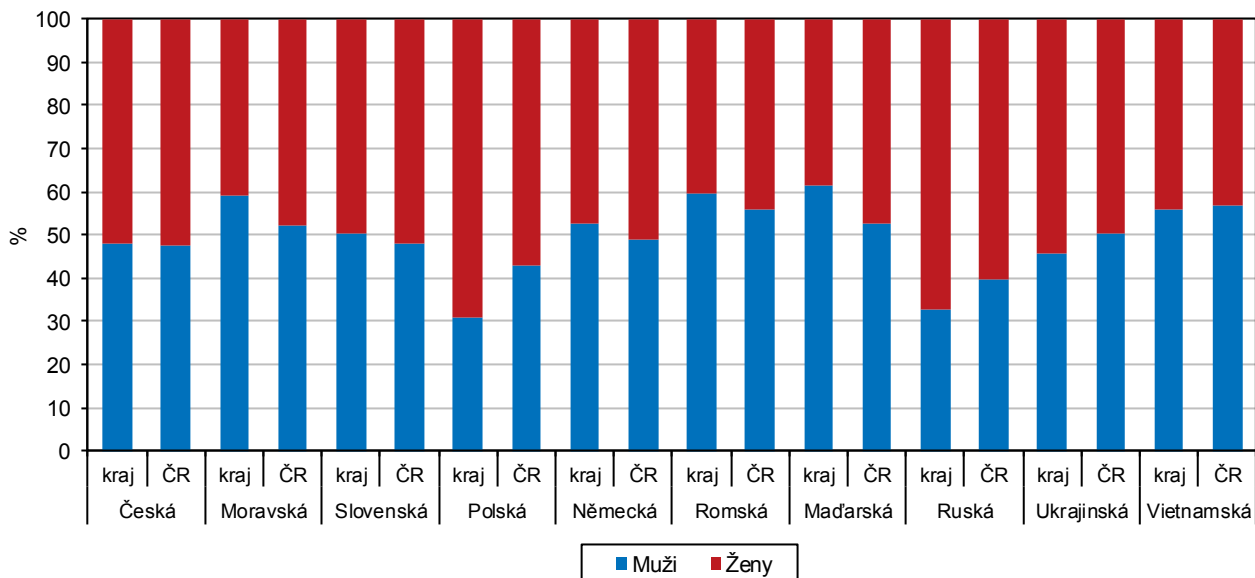
	Muži celkem	z toho podle rodinného stavu (%)				Ženy celkem	z toho podle rodinného stavu (%)			
		svobodní	ženatí	rozvedení	ovdovělí		svobodné	vdané	rozvedené	ovdovělé
Celkem	308 296	44,0	44,3	8,9	2,6	320 040	34,4	42,7	10,7	12,1
z toho ve věku										
0–14 let	46 639	100,0	x	x	x	45 265	100,0	x	x	x
15–19 let	18 378	99,8	0,1	0,0	-	17 282	99,6	0,3	0,0	-
20–24 let	20 320	97,6	2,0	0,2	0,0	19 699	92,9	6,4	0,6	0,0
25–29 let	20 664	82,6	15,6	1,6	0,0	20 664	82,6	15,6	1,6	0,0
30–34 let	25 145	50,5	43,4	5,9	0,0	24 219	30,7	58,8	10,0	0,3
35–39 let	25 755	27,5	59,1	13,0	0,2	25 597	13,8	66,2	19,0	0,9
40–49 let	42 235	14,8	64,8	19,8	0,5	41 380	5,7	67,6	24,2	2,4
50–59 let	44 661	9,1	71,1	18,0	1,7	44 377	3,0	70,6	18,7	7,6
60–69 let	37 838	5,5	77,3	12,0	5,0	41 479	2,3	63,5	12,7	21,4
70–79 let	18 009	3,9	76,5	5,8	13,7	25 333	2,1	40,0	7,1	50,7
80 a více let	7 549	3,5	60,3	3,1	32,9	15 426	2,7	12,2	5,0	80,0

V době sčítání 2011 žilo na území Jihočeského kraje 628 336 osob, z toho 50,9 % žen. Naprostá většina mužů i žen bydlela v bytech, jen mírně přes 2 % obyvatel žilo mimo byty (muži častěji) nebo v zařízeních (ženy častěji). Téměř u všech obvykle bydlících obyvatel se podařilo zjistit jejich **rodinný stav**. V celkovém pohledu byla otázka rodinného stavu mezi pohlavími lehce odlišná, mezi muži bylo v době sčítání 44,0 % mužů svobodných, naopak svobodných žen bylo jen 34,4 %. Mezi ženatými či rozvedenými muži a ženami tak výrazný rozdíl nebyl. Zato podíly ovdovělých mužů a žen byly odlišné. Ovdovělých mužů bylo 2,6 % a ovdovělých žen 12,1 %. A opět se potvrdilo, že ve starších věkových kategoriích výrazně převažují ovdovělé ženy.

Národnost obyvatel žijících na území Jihočeského kraje se zjišťuje jednou za deset let při Sčítání lidu, domů a bytů. Svoji národnost však obyvatelé nemuseli do sčítacích listů doplňovat, jednalo se o dobrovolný údaj. Obyvatelé Jihočeského kraje, kteří deklarovali svoji národnost, označili nejčastěji národnost českou, celkem 454 738 obyvatel (48,2 % muži, 51,8 % ženy). Jako druhá nejčastější byla uvedena slovenská národnost – celkem 6 602 osob (50,2 % muži, 49,8 % ženy) a jako třetí v pořadí národnost ukrajinská – celkem 2 150 osob (45,9 % muži, 54,1 % ženy).

Graf 1.6 Obyvatelstvo podle pohlaví a národnosti v Jihočeském kraji a ČR

Zdroj: SLDB 2011

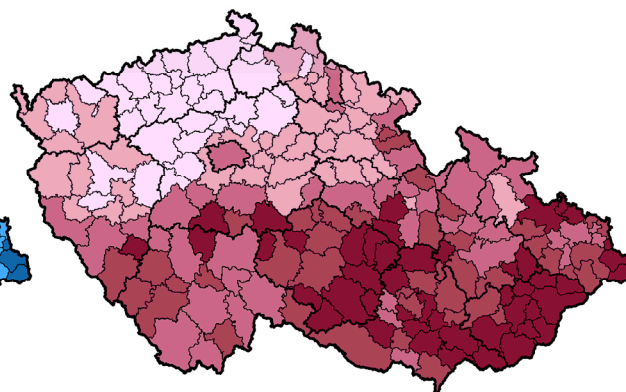
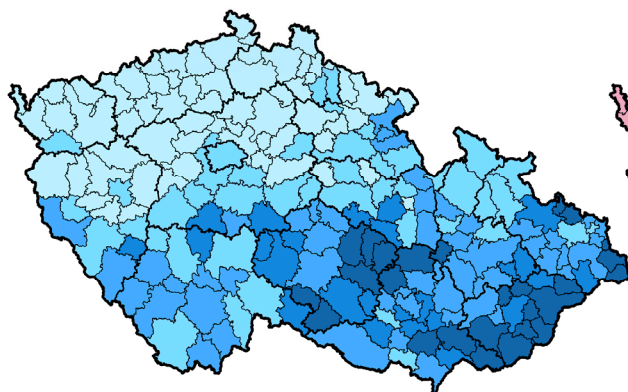
Otázka na vztah k **náboženské víře** byla také zařazena do sčítacích archů i při SLDB 2011. Odpověď byla opět dobrovolná. Téměř polovina obyvatel Jihočeského kraje neuvedla svoje náboženské vyznání (muži 48,7 %, ženy 47,9 %). Proti minulým SLDB byla při posledním sčítání zařazena možnost přihlásit se ke konkrétní církvi nebo náboženské společnosti nebo měli věřící možnost označit svůj vztah k víře bez přímého napojení na církev nebo náboženskou společnost.

Ktg. 1.6 Věřící obyvatelstvo podle pohlaví a SO ORP podle SLDB 2011

(z osob s uvedeným vztahem k víře)

Muži

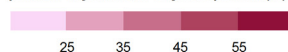
Ženy

podíl na obyvatelstvu stejného pohlaví (%)

podíl na obyvatelstvu stejného pohlaví (%)

Zdroj: ČSÚ

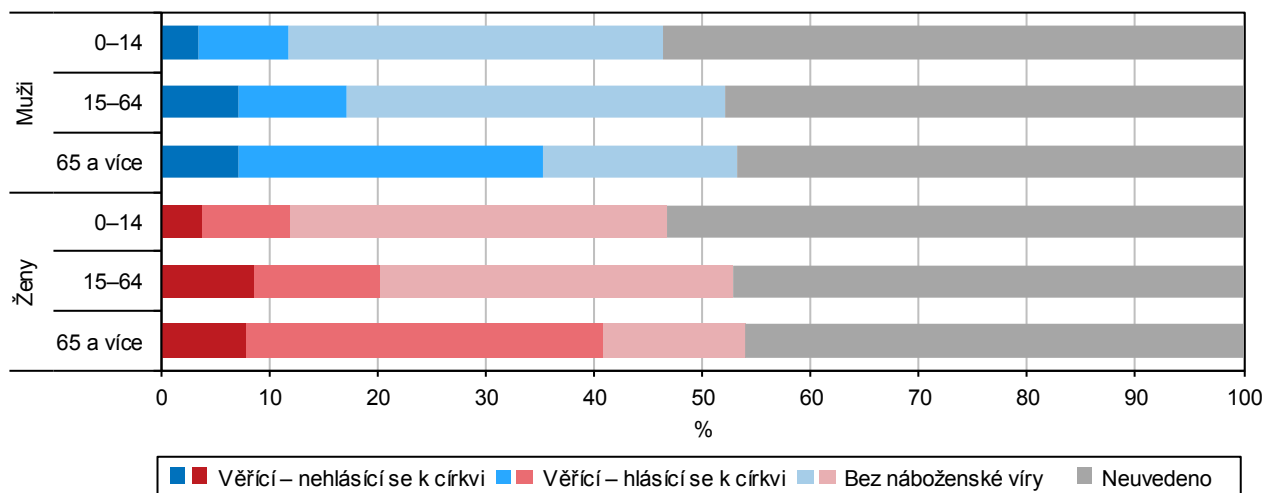
V Jihočeském kraji se jako věřící, ale nehlásící se k církvi, označilo 6,6 % mužů a 7,9 % žen. Ti, kteří se hlásili k církvi, byli zastoupeni početněji (muži 12,1 %, ženy 15,0 %). Nejčastěji věřící uvedli církev římskokatolickou (78,6 % mužů a 80,9 % žen z věřících, hlásících se k církvi). Odpověď „bez náboženského vyznání“ označilo ve sčítacích tiskopisech 32,6 % mužů a 29,2 % žen.

Nejvíce obyvatel Jihočeského kraje, kteří se označili jako věřící, žilo na území okresu Prachatice (muži 39,4 %, ženy 47,9 %), naopak nejméně věřících bylo v okrese Český Krumlov (muži 34,3 %, ženy 41,0 %).

Graf 1.7 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a náboženské víry

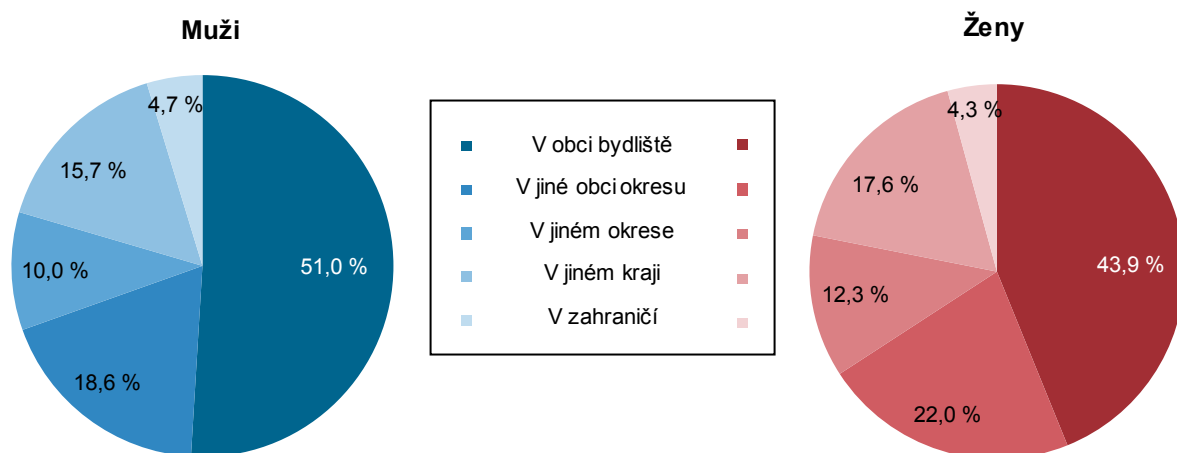
Zdroj: SLDB 2011

Při zjišťování bydliště se mimo adresy obvyklého pobytu zapsaného ve sčítacím formuláři vycházelo z dotazu na bydliště matky v době narození sčítané osoby. Jednalo se tedy o první bydliště dané osoby. Ze zjištěných údajů o bydlišti matky v době narození sčítané osoby vyplývá, že klasických **rodáků**, tedy osob, které uvedly, že stále bydlely v obci svého rodiště, bylo v kraji 276 985, (muži 51,0 %, ženy 43,9 %).

Graf 1.8 Obyvatelstvo podle pohlaví a místa narození (ze zjištěných hodnot)

Zdroj: SLDB 2011

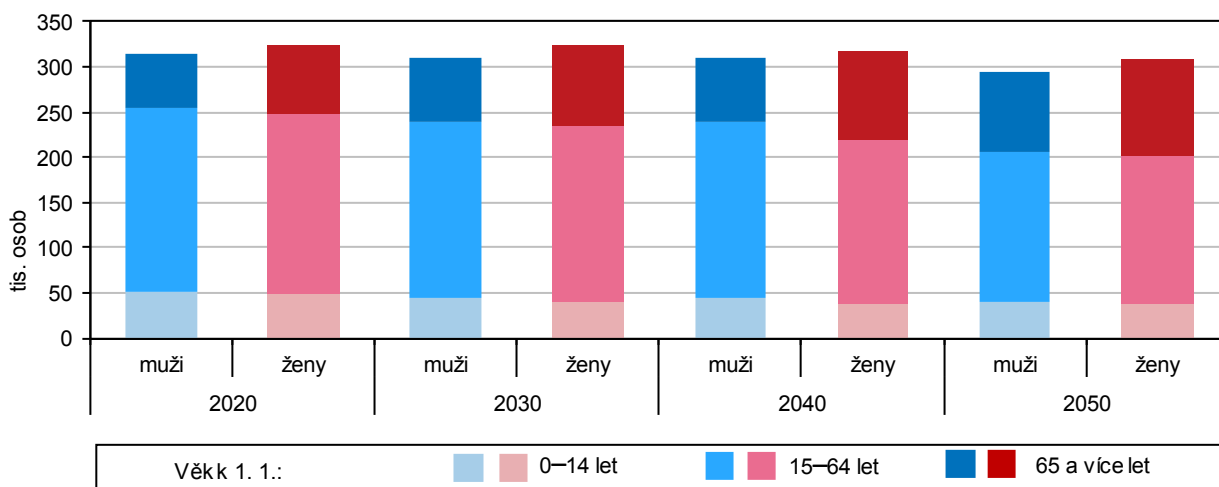
Projekce obyvatelstva do roku 2050

Stárnutí populace bude pokračovat i v dalších letech a ze zpracované **Projekce obyvatelstva v krajích** je možné usoudit, jak výrazný bude v kraji proces stárnutí obyvatelstva. Hlavními předpoklady projekce je mírný růst úrovně plodnosti a pokles intenzity úmrtnosti v kraji. V projekci je zahrnuta i otázka migrace. Při zpracování projekce se očekává plynulý vývoj jednotlivých demografických procesů. Není totiž schopna předvídat náhlé působení vnějších vlivů, např. hluboké ekonomické krize, výrazné změny v systému sociálních opatření, epidemie nemocí či živelné děje, které mohou mít z krátkodobého hlediska na populační vývoj výrazný vliv.

Z projekce obyvatelstva vyplývá, že předpokládaný počet obyvatel Jihočeského kraje měl být ke konci roku 2018 přibližně 637 830. Tento zpracovaný předpoklad byl o 4,3 tisíce obyvatel překročen. Podle projekce se právě do roku 2018 měly počty obyvatel mírně zvyšovat, od roku 2019 měl nastat mírný pokles počtu obyvatel kraje. K 1. lednu 2030 se předpokládá celkem 632 286 obyvatel (mužů přibližně 49,0 %) a v roce 2050 pouze 601 825 obyvatel (48,9 % mužů). Zatímco celkový počet obyvatel se bude snižovat, během let se zvýší počet

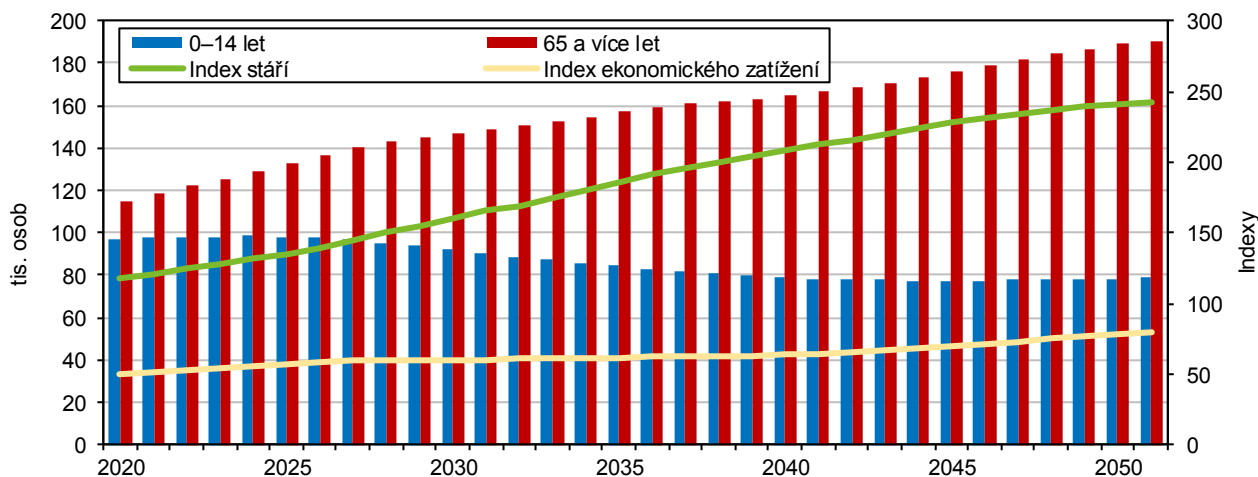
obyvatel ve věku nad 65 let. Projekci předpokládá další zvyšování počtu seniorů. Tuto situaci bude ovlivňovat posun silných a slabých ročníků v průběhu času. Očekává se také mírný nárůst dětské věkové skupiny, ale osob v produktivním věku bude časem ubývat výrazně více.

Graf 1.9 Projekce počtu obyvatel kraje podle pohlaví a věku do roku 2050

S vyšším počtem obyvatel ve věkové kategorii 65 a více let bude spojen i **nárůst indexu stáří** a indexu ekonomického zatížení. Zatímco v roce 2018 byl poměr mezi dětskou složkou populace a seniory na hodnotě 127,0, v roce 2030 bude předpokládaná hodnota indexu stáří 186,0 a v roce 2050 až 245,2. V mužské populaci byl v roce 2018 v kraji poměr chlapců a seniorů 106,7, v roce 2030 by mohl mít hodnotu 160,4 a v roce 2050 již 215,4. U žen budou rozdíly mezi dívkami a seniorkami ještě výraznější. V roce 2018 měl index stáří žen hodnotu 148,5, v roce 2030 je předpoklad 213,2 a v roce 2050 dokonce 276,8.

Graf 1.10 Projekce počtu obyvatel ve věku 0–14 let a 65 a více let, vývoj indexů stáří a ekonomického zatížení do roku 2050

Index ekonomického zatížení, který vyjadřuje poměr mezi produktivní (15–64 let) a neproduktivní složkou populace (děti ve věku 0–14 let a osoby starší 65 let) v roce 2018 činil v Jihočeském kraji 55,7, v roce 2030 bude mít předpokládanou hodnotu 61,8 a v roce 2050 již 82,7. V mužské populaci byl v roce 2018 v kraji poměr mezi produktivní a neproduktivní složkou 51,1, v roce 2030 se předpokládá hodnota 57,6 a v roce 2050 již 77,2. U žen byla hodnota indexu ekonomického zatížení v roce 2018 v kraji 60,5, pro rok 2030 se předpokládá hodnota 66,0 a pro rok 2050 až 88,2. Pro tuto analytickou publikaci byly použity údaje z Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050, která byla zveřejněna 22. ledna 2014. Tento rok, 28. listopadu 2019 bude publikována nová Projekce obyvatelstva v krajích do roku 2070. K dispozici je také Projekce obyvatelstva České republiky 2018–2100, která obsahuje data pouze za celou ČR.

